

«Василь Григорович Григорович-Барський. За-
менитий мандрівник 18 століття» (1854), роману
«Асмодей нашого часу» (1858), п'єс, віршів. Пе-
реклав драму польського письменника Ю. Ко-
женьовського «Карпатські гориці» («Верхо-
винці»).

Тв.: Київ з древнішим его училищем Академіей,
ч. 1—2. К., 1856.

В. Л. Смілянська.
АСНИК (Asnyk) Адам (11. IX 1838, м. Каліш,
тепер ПНР — 2. VIII 1897, Краків) — польсь.
письменник. Закінчив 1866 Гейдельб. ун-т. Док-
тор філософії з 1866. Учасник польсь. повстання
1863—64. У віршах громадян. й філос. звучання
виступав проти загарбницьких воєн (цикл сонетів
«Із світової сцени», 1870), за соціальний
прогрес (вірш «Етюд до сучасної картини», 1895),
за єднання слов'ян. народів («Я. Колларові»),
Автор істор. драм «Кола Рієнці» (1873), «Кей-
стут» (1878), побутових комедій «Друзі Іова»
(1879), «Комедія для конкурсу» (1888). Майстер
інтимної, пейзажної та медитативної поезії
(цикл сонетів «Над глибинами», 1883—94; поема
«Сон могил», 1865, та ін.). Окремі твори А. пере-
клали І. Франко, який писав про його творчість
у статті «Сучасні польські поети», П. Грбовсь-
кий, В. Щурат; за рад. часу — Р. Лубківський,
Д. Паламарчук та ін.

Тв.: Укр. перекл. — [Вірші]. В кн.: Антологія
польської поезії, т. 1. К., 1979.

Лит.: Франко І. Сучасні польські поети. В кн.:
Франко І. Зібрання творів, т. 31. К., 1981; Вер-
вес Г. Д. Іван Франко і питання українсько-поль-
ських літературно-громадських взаємин 70—90-х
років XIX ст. К., 1957. Ю. Л. Булаховська.

АСОНАНС (франц. *assonance*, від лат. *assono* —
відгукуюсь) — 1) Повторення однакових голосних
у віршованих рядках і строфах (рідше — в прозі):
«І громом молодим котилося над нами, лунало
по лахах: „Вперед за владу Рад!“» (В. Сосюра).
А. часто поєднується з алітерацією, чим до-
сягається значний худож. ефект: «Дзвоник
земської пошти дзеленькав монотонно і разом з
карканням ворон розносив сум по сутеніючій
просторі» (М. Коцюбинський). 2) Неточна, не-
повна рима, основана на збігові наголошених
голосних або наголошених складів, причому
закінчення заримованих слів можуть не збіга-
тися. В сучас. поезії, зокрема українській, асо-
нансна рима використовується дуже широко
(напр., у Л. Костенко: «недовгою — долею»,
«таємну — твоєму», «треба — ребра», «востанне —
лістам»). [Й. М. Гогольбйовський.]

«АСОЦІАЦІЯ КОМУНКґЛЬТУ» — літ. ор-
ганізація, що утворилася на базі «Аспанфуту»
у квітні — травні 1924 у Києві. Друковані ор-
гани — журнали «Гонг комункґльта» і «Гольф-
штром». Проголошувала лівачські лозунги ек-
струкції мистецтва, тобто тимчасового ви-
користання його в перехідний період як «засобу
агітації й пропаганди ідей політичної боротьби»,
відкидання класичних віршових форм як непри-
йнятних для пролет. л-ри та ін. Комункґльтівці
порушували питання про планову організацію
культури, раціоналізацію побуту, орієнтацію
на нові види мистецтва (кіно, фотографія) та ін.
В 1924 від «А. к.» відділилася група, що утво-
рила в Києві організацію «Жовтень». «А. к.»
перестала існувати в квітні 1925.

М. М. Сулімо.
АСОЦІАЦІЯ ПИСЬМЕННИКІВ АЗІЇ І АФРИ-
КИ, Спілка письменників Азії і Африки — між-
нар. літ. організація. Створена 1958 під егідою
Організації солідарності народів Азії і Африки
на 1-й конференції письменників країн Азії і
Африки в Ташкенті. Мета організації — встанов-
лення довір'я між народами, консолідація про-

гресивних літ. сил Азії і Африки, солідарність
у боротьбі за нац. незалежність, демократію і
соціальний прогрес. Генеральний секретар і
технічний секретаріат перебувають у Гавані.
До складу Асоціації входять 78 письменниць-
ких організацій. З 1968 Асоціація видає журн.
«Лотос» (шоквартальник, виходить англ., франц.
і араб. мовами), щорічно присуджує однойменну
літ. премію. На Ташкент. конференції було ство-
рено Постійне бюро, яке засідає двічі на рік;
2-а конференція Асоціації відбулась у Каїрі
(1962), 3-я — в Бейруті (1967), 4-а — в Делі (1970),
5-а — в Алма-Аті (1975), 6-а — в Луанді (1979),
7-а — в Ташкенті (1983). Найбільший внесок у
діяльність Асоціації зробили Фаїз Ахмад Фаїз,
М. Бсісу, А. Нето, А. Ла Гума, М. Турсун-заде,
М. Тихонов, К. Яшен, А. Софронов, Р. Гамза-
тов.

С. І. Ткаченко.
АСОЦІАЦІЯ ХУДОЖНЯ (від лат. *associo* —
з'єдную, зв'язую) — специфічна якість образ-
ності, що виникає як результат взаємодії елемен-
тів естетичного цілого і життєвих реалій. Певні
образи за принципом схожості, контрасту чи
суміжності викликають непередбачувані уяв-
лення. Поняття асоціації з'явилося в античній
філософії (Арістотель, Платон). Як психол. тер-
мін уперше вжив Дж. Локк (1698). Г. Фехнер
увів це поняття у вивчення естетичного сприй-
няття на основі асоціативної теорії психології.
Завдяки дослідям І. М. Сеченова та І. П. Павло-
ва утвердилось наук. тлумачення асоціації як
зв'язку, що виникає між кількома нервово-
психічними утвореннями. У літ. творі асоціа-
ція набуває специфічної якості, стає власне А.
х., тобто несе в собі, крім безпосередньої, і до-
даткову ідейно-естетичну інформацію. Існу-
ють різні типи асоціативної образності: ек-
спресивно-сміслова, звукова, зорова, символіч-
на. А. х. лежить в основі порівняння, метафори
та ін. тропів, параболи, асоціативного паралелі-
зму тощо. Широко застосовується не тільки пи-
сьменниками-реалістами, а й представниками мо-
дернізму, але останні часто абсолютізують її.
Особливості А. х. вивчали І. Франко, Г. Пле-
ханов, А. Луначарський. Нині ця проблема ак-
тивно розробляється радянським літературознав-
ством.

Лит.: Лессінг Г. Е. Лаокоон. К., 1968; Франко І. Я.
Із секретів поетичної творчості. В кн.: Франко І. Зі-
брання творів, т. 31. К., 1981; В'язовський Г. А.
Творче мислення письменника. К., 1982; Приходь-
ко І. Ф. Асоціативність художнього мислення О.
Довженка. «Радянське літературознавство», 1984, № 9.

В. С. Брюховицький.
АСПАЗІЯ [справж. — Ельза Розенберг; 4(16). III
1868, с. Дауквас Зеленієвської волості — 5. XI
1943, Рига] — латис. поетеса і драматург. Дру-
жина Я. Райніса. Перші вірші писала нім. мо-
вою, з 1887 — латиською. У п'єсах «Жриця»
(1894), «Втрачені права» (пост. 1894), «Недо-
сягнута мета» (1895), «Зелтіте» (1901) розвінчує
бурж. мораль, міщанство, виступає на захист
прав жінок. До першої книги поезій «Червоної
квіти» (1897) ввійшли твори, в яких А. пропа-
гувала демократичні ідеї «Нової течії» (революц.
напряму в латис. л-рі кін. 19 ст.). Після розгро-
му «Нової течії» у віршах А. звучать песимістичні
ноти (зб. «Сутінки душі», 1904). Мотиви
боротьби відродилися в її творчості періоду
революції 1905 (п'єса «Срібне покривало», 1905).
У творах пізнішого часу помітний відхід від со-
ціальної тематики — поетич. збірки «Сонячний
куточок» (1910), «Оберемок квітів» (1912), «Про-
стягнуті крила» (1920), «Час цвітіння айстр»
(1928), п'єса «Уленшпігель» (1931).

Н. О. Нікітєлова.